

15. Студеничка
академија

Манастир Студеница
09-12. јун 2010.

800 година
српске медицине

ГЕТОПИС
СТУДЕНИЧКЕ
АКАДЕМИЈЕ
ANNALS OF THE ACADEMY OF STUDENICA

UDC: 616.972(497.11 Srbija)

Порекло сифилиса у Србији

Босиљка Лалевић-Васић¹, Марина Јовановић², Владимир Сакач²

¹Српско лекарско друштво, ²Медицински факултет Нови Сад

Иако се сматра да је порекло сифилиса један од најконтроверзнијих проблема у медицинској историографији уопште, већина прихвата да су га крајем XV века у Европу унели Колумбови морнари. Срби су се у то време налазили у турском ропству и како су живели у забаченим планинским селима, највероватније је да су се међу њима јављали само спорадични случајеви болести, али епидемија и ендемија није било. До појаве већег броја оболелих долази после I и II устанка, као последица мешања разних војски и народа, као и миграције становништва. Сифилис је у Србију уношен из суседних земаља у којима је обољење већ постојало и као венерична и као ендемска форма болести. При томе је најугроженија била источна граница, дуж које се простирала Отоманска империја и њене провинције. Обољење су из Румуније преносиле економске избеглице, али и Срби који су пред турским зулумом бежали у Румунију, па се потом враћали. Сифилис је било и у Бугарској, али је са тог подручја главна опасност долазила од турског одметника Пазван Оглуа и његових крџалија. И сама Отоманска империја је била извор инфекције, јер је њена војска непрекидно упадала у Србију да гуши нова огњишта устанака, али и да на српском терену води битке са Аустријом.

Значајну улогу у ширењу сифилиса имала је руска војска, која је дошла 1810. године да помогне српским устаницима. Они су се кретали преко Румуније, где су долазили у контакт с оболелима од сифилиса, али је било и војника који су потицали из губернија са ендемским сифилисом, па како су се у Србији задржали више месеци, уносили су инфекцију. Отуда су најтежа и најбројнија огњишта сифилиса постојала у североисточној Србији.

Северна граница, дуж Саве и Дунава је била најбезбеднија, јер је Аустрија била уређена држава са устаљеним здравственим законима. Ипак је и њихова војска, често праћена проституткама и другим авантуристима, прелазила у Србију, где је водила ратове са Турцима.

Са западне стране је од краја XVIII века постојала болест "шкрљево" у хрватском приморју, као и огњишта епидемије и ендемије у Босни и Херцеговини, која су имала доста сличности са српским. Како је

политичка ситуација на овој граници била мирнија, и огњишта сифилиса су била малобројнија и мања. Уз то се сифилис из источне Србије ширио ка северним, западним и јужним пределима земље. Иако је почетком XIX века Србија, што се тиче сифилиса, била у повољнијој ситуацији од већине земаља Европе, у XIX веку болест је узела такве размере да ће представљати један од најважнијих здравствених проблема. Тек доношењем Санитетског закона 1881. године предузеће се стручна контрола над оболелима, а педесетих година XX века биће остварена ерадикација ове погубне болести.

Кључне речи: Сифилис; Историја медицине